

KİTAP TANITIMI / BOOK REVIEW

Hamdi KIZILER

Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
hamdikiziler@gmail.com

“Ömer Faruk Habergetiren, İslam Hukuku’nda Sermaye ve Sermaye Hareketleri (Sermayenin Oluşumu, Birleşmesi ve Bütünleşmesi), Kitâbi Yayınları, İstanbul 2015, 1. Baskı, 297 sayfa.” ISBN: 9786054997770

İnsan, yalnız yaşayamayan sosyal bir varlıktır. Hayatını tek başına sürdürmenin zorluğu ve imkânsızlığı, insanın evrende mevcut diğer varlıklarla iletişim kurmaya ve onlarla beraber yaşamaya zorlamıştır. Ortak yaşam, insanların diğer varlıklarla olan iletişim ve ilişki alanına bir kısım kural ve ilkelerin koymasını zorunlu kılmıştır. Bu durum, insanların hem birbiriyle hem de diğer varlıklarla olan ilişkilerini düzenleyen hukuk normlarını doğmuştur. Hakların çoğulu anlamına gelen hukuk sayesinde insanlar, kendi ve başkaları lehine veya aleyhine olan hususlara uyararak evrende birlikte yaşama becerisini sürdürmüştür. Böylelikle dünyada yaşayan tüm insanların uymak zorunda olduğu evrensel hukuk normları, birey ve toplumları bağlayıcı bir erk şeklinde ortaya çıkmıştır.

İnsanların toplum halinde yaşamalarından birçok ortak alan doğmuştur. Nitekim onlardan biri de dünyanın nimetlerinden hukuk normları çerçevesinde diğer varlıklarla beraber ortak ve dengeli bir şekilde yararlanmaktır. Dünya nimetlerinin insan için doğurduğu en önemli sonuçlardan biri şüphesiz, nimete her hangi bir bedel karşılığında ulaşmaktır. Bu da ekonomik hayatın bireysel ve toplumsal olarak insan yaşantısına girmesi demektir. Özellikle günümüzde ekonomik hayat, gittikçe genişlemekte ve insanların hayatındaki ağırlığını artırmaktadır. İnsanlar bu ekonomik hayatta kendi çaba ve gayretlerine göre değişik roller üstlenmekte, güçlü olanlar daha çok kazanmaktadır. Nitekim güçlü olan sermaye sahipleri, kendi çıkarları için devletleri ve hükümetleri çekinmeden kullanabilmektedir.

İktisadi sistemlerin belirlenmesinde temel olan sermayenin ele alınışı ile onun nasıl oluşturulduğu ve geliştirildiği konusu, temel haklar açısından araştırılmaya değer bir husustur. Buradan hareketle, İslam Hukuku’nda sermaye ve sermaye hareketleri konusunun araştırılıp incelenmesi, günümüz dünyasında İslam’ın ekonomiye ve iktisada bakışının ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada, öncelikle sermayenin İslam Hukuku içindeki yeri ana hatlarıyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma, zamanla sınırlandırılarak Hz. Peygamber ve Raşit Halifeler dönemine ait tarihi veriler, ilk dönem tarih, siyer ve meğazi kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırmanın sınırlandırıldığı döneme bağlı kalma gayesi güdülerek hukuk ekolleri (mezhepler) arasındaki tartışmalara girilmemiştir. Bununla beraber konunun temellendirilmesi bağlamında, değerlendirme ve yorumlarda Hanefi mezhebinin görüşleri esas alınmıştır. İslam Hukuku'nun ilk temel kaynaklarının yanı sıra son dönem İslâm iktisadı üzerine yazılan eserlerden de yararlanılmıştır.

Tanıtımını yaptığımız bu çalışma, giriş hariç beş bölümden oluşmuştur. Giriş bölümünde, problem, araştırmanın amacı, önemi, varsayımlar, konunun sınırları, araştırmada uygulanacak yöntem ile konunun anlaşılması için gerekli olan tanımlar ve açıklamalar yapılarak bir kısım bilgiler kısaca verilmiştir.

Birinci bölümde, konunun şekillendirilmesine dayanak teşkil edecek olan iktisat bilminde sermayenin tanımı, konu içinde kullanılacak bazı sermaye ile ilgili kavramlar, sermayenin çeşitleri, sermaye birikimi, sermayenin gelirleri, giderleri, sermayenin birleşmesi ve bütünleşmesi gibi konulara temas edilmiştir.

İkinci bölümde, İslam Hukuku'nda sermayenin tanımı, İslam Hukukçularına göre üretim faktörleri, emek-sermaye ilişkisi, sermayenin çeşitleri, sermayenin birikimi, sermayenin gelirleri ve giderleri konuları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, İslam Hukuku'nda sermaye birleşmelerinin meşru (hukuki) olup olmaması yönünden ele alınarak meşru olan sermaye birleşmeleri de kâr amaçlı olup olmamasına göre incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, İslam Hukuku'nda sermayenin büyümesi ve tek elde toplanması konusu değerlendirilmiştir. Bu bölümün alt başlıklarında İslâm'da mal ve servet konusu ile İslam'ın büyük sermaye ortaklıklarına, sermayenin tek elde toplanmasına, uluslararası sermayeye ve küreselleşmeye bakışı ele alınmıştır.

Beşinci bölümde ise, İslam'ın sermayenin büyümesine karşı getirdiği dağılım tedbirleri, başka bir ifadeyle sermayenin tabana yayılması konusuna temas edilmiştir.

Yazar bu çalışmada, verileri (bilgileri), tarama modeli ile elde etmiştir. Sermaye ve sermaye hareketleri konularını liberal ekonomi sisteminde belirleyen bu veriler (bilgiler), benzeşim (analoji) modeline göre sistematize edilmiş, daha sonra İslam Hukuku'nun ana kaynakları Kur'an ve Sünnet naslarına yönelerek bu bilgilere benzer olan veya bu bilgileri reddeden açıklamalar aranmış ve bu aramada İslam Hukuku literatürüne de

başvurulmuştur. Elde edilen bu veriler çözümlenerek tümevarım metodu ile İslam Hukuku'nda sermaye ve sermaye hareketleri ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada yazarın geçmişten günümüze kadar varlığını koruyan sermayenin İslam Hukuku açısından önemini, yerini, sermaye hareketlerinin doğurabileceği sonuçları, gerek temel kaynaklara ve gerekse günümüzde yapılan araştırmalara müracaat ederek bilimsel veriler çerçevesinde ele aldığı görülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmanın din, ilahiyat, İslam Hukuku, hukuk, sermaye gibi alanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kitabın dili ve üslubunun akıcı olması, konuların düzenli ve sistematik biçimde ele alınışı ve kaynaklara temastaki vukufiyet, yazarın akademik ve bilimsel bir çalışma ortaya koyduğu kanaatini uyandırmaktadır.

